

**Stefna Norrænu
ráðherranefndarinnar
um samþættingu**

**sjálfbærrar þróunar,
jafnréttis og
sjónarmiða réttinda
barna og málefna
ungmenna**

Norræna
ráðherranefndin

Efnisyfirlit

Inngangur.....	3
Sjálfbær þróun, jafnrétti og sjónarmið réttinda barna og málefna ungmenna.....	4
Vinnulag og ábyrgð sem varðar Norrænu ráðherranefndarinnar í heild	6
Sameiginlegar grunnreglur fyrir samþættingu	7
Eftirfylgni og mat	8
Nánari upplýsingar og stuðningsefni.....	8

Samþætting sjálfbærrar þróunar, jafnréttis og sjónarmiða réttinda barna og málefna ungmenna er forsenda þess að uppfylla framtíðarsýn Norrænu ráðherranefndarinnar um að Norðurlönd verði sjálfbærasta og samþættasta svæði heims árið 2030.

Inngangur

Sjálfbær þróun, jafnrétti og sjónarmið réttinda barna og málefna ungmenna eiga að vera rauður þráður í öllu starfi Norrænu ráðherranefndarinnar. Samþætting þessara sjónarmiða (stundum kölluð „mainstreaming“) er forsenda þess að ná markmiði [framtíðarsýnar Norrænu ráðherranefndarinnar](#) um að Norðurlönd verði „sjálfbærasta og samþættasta svæði heims árið 2030“.

Í framkvæmd þýðir þetta að sjálfbær þróun, jafnrétti og sjónarmið réttinda barna og málefna ungmenna eiga að móta allt starf Norrænu ráðherranefndarinnar með kerfisbundnum hætti. Þessi sjónarmið skal hafa til hliðsjónar á öllum stigum undirbúnings, ákvarðanatöku, framkvæmdar og mats á starfsemi. Ábyrgðin liggur hjá því starfsfólki og aðilum sem koma vanalega að starfinu.

Í þessari stefnu er gerð grein fyrir forsendum þess að framtíðarsýn Norrænu ráðherranefndarinnar (Framtíðarsýn okkar 2030) um grænni, samkeppnishæfari og félagslega sjálfbærari Norðurlönd verði að veruleika. Þær forsendur hvíla á því að starfsemi Norrænu ráðherranefndarinnar sé sjálfbær, á jafnréttisforsendum, öllum opin, að hún fari fram með þátttöku fulltrúa ólíkra hópa og sé aðgengileg. Í stefnunni er einnig lögð áhersla á afstöðu í anda alþjóðlegra skuldbindinga á borð við [heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun](#), [Kvennasáttmála SP](#) og [Barnasáttmála SP](#) – afstöðu sem er forsenda þess að ná norrænum sjálfbærnimarkmiðum um að enginn verði skilinn útundan.

Sjálfbær þróun, jafnrétti og sjónarmið réttinda barna og málefna ungmenna

Hin þrjú þverlægu sjónarmið sem samþætta á í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar eru sjálfbær þróun, jafnrétti og sjónarmið réttinda barna og málefna ungmenna. Hér er kynnt í stuttu máli hvað felst í því að samþætta þessi sjónarmið í starfsemi Norrænu ráðherranefndarinnar.

- **Sjálfbær þróun:** Í samþættingu sjálfbærrar þróunar í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar felst að kynna sér og taka tillit til þeirra samfélagslegu áhrifa sem hljóttast af gerðum og ákvörðunum út frá félagslegum, efnahagslegum og vistfræðilegum hliðum sjálfbærrar þróunar. Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna fyrir árið 2030 vísa okkur veginn, fyrst og fremst í heild sinni en einnig gegnum stök markmið og hlutamarkmið þeirra.
- **Jafnrétti:** Í samþættingu jafnréttissjónarmiða í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar felst að kynna sér og taka tillit til þess hvernig ákvarðanir og gerðir hafa mismunandi áhrif á konur og karla. Það þýðir að hver og einn á að stuðla að því í sínu starfi að konur og karlar hafi jafnmikið vald til að móta samfélagið og eigið líf.
- **Sjónarmið réttinda barna og málefna ungmenna:** Í samþættingu á sjónarmiðum réttinda barna og málefna ungmenna í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar felst að kynna sér og taka tillit til þess hvernig ákvarðanir og gerðir hafa áhrif á börn og ungmenni. Hagsmunir barnsins skulu liggja til grundvallar allri ákvarðanatöku. Í því felst einnig að hafa skal þekkingu og sjónarmið barna og ungmenna til hliðsjónar í starfinu.

Þessi ólíku sjónarmið skarast bæði og bæta hvert annað upp. Sjálfbær þróun er regnhlífarhugtak sem nær einnig yfir jafnréttismál og tækifæri barna og ungmenna til að auka kunnáttu sína og færni.

Sé litið til sjálfbærrar þróunar er vistfræðilega sjálfbær þróun í brennidepli á Norðurlöndum, en við stöndum nú frammi fyrir miklum áskorunum á því sviði í tengslum við ósjálfbæra neyslu og framleiðslu, loftslagsbreytingar og vandamál tengd líffræðilegri fjölbreytni. Í þeirri baráttu þarf stöðugt að hafa sjónarmið félagslegrar og efnahagslegrar sjálfbærni til hliðsjónar svo að hægt sé að tala um sjálfbærni í reynd.

Hinn félagslegi þáttur sjálfbærrar þróunar felur í sér skýrt sjónarmið um fjölbreytni þar sem meðal annars þarf að líta til afleiðinga af ákvörðunum og þátttöku ólíkra þjóðfélags hópa út frá kyni, kynvitund eða kyntjáningu, aldri, fötlu, uppruna, trúarbrögðum, kynhneigð og félagslegum og efnahagslegum bakgrunni. Þegar hafa á til hliðsjónar jafnrétti og sjónarmið réttinda barna og málefna ungmenna er mikilvægt að muna að konur og karlar, drengir og stúlkur eru ekki einsleitir hópar. Það að taka mið af greiningum og mati á mismunandi valdakerfum getur haft úrslitabýðingu í starfinu.

Hin þverlægu sjónarmið eru innbyrðis háð hvert öðru að ýmsu leyti. Til dæmis er mikilvægt út frá öllum þremur þverlægu sjónarmiðunum að líta til hinna mismunandi lífskjara sem drengir og stúlkur búa við. Norrænu forsætisráðherrarnir hafa í sameiningu bent á og viðurkennt mikilvægi jafnréttis sem grundvallarforsendu þess að unnt verði að ná heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna fyrir árið 2030.¹

¹ <https://www.norden.org/is/node/37458>

Auk þess að vera sjónarmið sem stöðugt skal samþætta í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar eru sjálfbær þróun, jafnrétti og réttindi barna og málefni ungmenna þýðingarmiklir málaflokkar í norrænu samstarfi. Mikilvægt er að hafa í huga að samþætta sjónarmiðin í öllum tilfellum – líka í verkefnum sem þegar eru á sviði sjálfbærrar þróunar, jafnréttis eða réttinda barna og málefna ungmenna eða hafa börn og ungmenni sem sérstakan markhóp.

Mikilvægi þess að líta til þessara sjónarmiða á breiðum grundvelli í starfi fagsviða og stofnana er því undirstrikað í þessari stefnu.

Vinnulag og ábyrgð sem varðar Norrænu ráðherranefndina í heild

Samþætting sjálfbærrar þróunar, jafnréttis og sjónarmiða réttinda barna og málefna ungmenna í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar felur í sér að greina sitt eigið starf stöðugt út frá þessum sjónarmiðum og taka ákvarðanir út frá þeirri greiningu. Í framkvæmd getur þetta átt við undirbúning verkefnis eða ráðstefnu, ákvarðanir um forsendur styrkveitinga og útdelingu styrkja, mótun verkefna fyrir samstarfsaðila eða mat á árangri og áhrifum herferðar eða verkefnis. Meginábyrgð á framkvæmd stefnunnar er á herðum framkvæmdastjórans og ráðherranefndanna. Ábyrgð á því að samþætta sjálfbæra þróun, jafnrétti og sjónarmið réttinda barna og málefna ungmenna í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar liggur hjá öllum sem starfa innan Norrænu ráðherranefndarinnar eða í umboði hennar, óháð starfssviði.

Ábyrgðin tekur til

- starfsfólks skrifstofunnar (deildarstjóra, ráðgjafa, ritara, verkefnastjóra, upplýsingaráðgjafa)

- starfsfólks stofnana og samstarfsstofnana ráðherranefndarinnar (yfirmanna stofnana, ráðgjafa, ritara, verkefnastjóra, upplýsingaráðgjafa)
- fulltrúa í nefndum
- verkefna sem hljóta styrk frá Norrænu ráðherranefndinni
- samstarfsaðila (til dæmis vísindafólks og sérfræðinga), ráðamanna og verkataka
- formennskulanda í hinum ýmsu ferlum og starfsemi á vegum Norrænu ráðherranefndarinnar.

Samþætting sem grundvallarregla byggir á þeirri hugmynd að fólk sem kann sitt fag og þekkir eigin verkferla sé best til þess fallið að greina þau sjónarmið sem máli skipta fyrir sjálfbæra þróun, jafnrétti og sjónarmið réttinda barna og málefna ungmenna á viðkomandi starfssviði.

Sameiginlegar grunnreglur fyrir samþættingu

Starfsemi Norrænu ráðherranefndarinnar á að vera sjálfbær, á jafnréttisforsendum, öllum opin, með þátttöku fulltrúa ólíkra hópa og aðgengileg. Til að samþætta megi þessi sjónarmið á jöfnum forsendum í öllum málaflokkum og starfsemi skal hafa eftirfarandi grunnreglur til hliðsjónar.

Öll fagsvið og stofnanir skulu

- tryggja að þau búi yfir nægilegri þekkingu og færni til að starfa eftir stefnunni. Norræna ráðherranefndin vinnur stöðugt að því að tryggja framboð á fræðslu- og stuðningsefni til að þróa þá færni sem þarf til að starfa eftir stefnunni
- vinna mat á áhrifum og móta markmið fyrir árangur og starfsemi sem nýta má í eigin starfi út frá sjónarmiðum sjálfbærrar þróunar, jafnréttis og sjónarmiða réttinda barna og málefna ungmenna. Norræna ráðherranefndin tryggir að fagsviðin og stofnanirnar fái ráðgjöf í að framkvæma mat á áhrifum og móta markmið. Fagsviðin og stofnanirnar bera ábyrgð á framkvæmdinni
- samþætta öll sjónarmiðin í *stefnumótandi skjölum sínum og stjórnstækjum* á kerfisbundinn hátt sem styðji við daglegt starf
- starfa með *markvissum hætti og stuðla að því að efla sjálfbæra þróun, jafnrétti og sjónarmið réttinda barna og málefna ungmenna* í norrænu samstarfi. Til að tryggja þetta ganga fagsviðin út frá mati sínu á áhrifum eigin starfsemi með hliðsjón af sjálfbærri þróun, jafnrétti og

sjónarmiðum réttinda barna og málefna ungmenna

- tryggja *tímaramma og fjárhagsáætlun* á undirbúningsstigi til að greiða fyrir góðri samþættingu sjálfbærrar þróunar, jafnréttis og sjónarmiða réttinda barna og málefna ungmenna
- leitast við að *jafnt hlutfall karla og kvenna* verði í hinum ýmsu nefndum, stýri- og ráðgjafarhópum (40–60 prósent) auk þess að leitast með þaulhugsuðum áætlunum eftir aðkomu ólíkra hópa á grundvelli annarra fjölbreytileikasjónarmiða sem máli skipta
- fylgja [viðmiðunarreglum fyrir þátttöku barna og ungmenna í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar](#) þegar börn og ungmenni koma að starfinu
- tryggja að fundir og aðrir viðburðir séu *aðgengilegir* með tilliti til hreyfigetu þátttakenda. Leiðbeiningar þar að lútandi er að finna í riti ráðherranefndarinnar [Möten för alla – Råd och inspiration för tillgängliga konferenser, seminarier och arrangemang \(Fundir fyrir alla – Ráðleggingar og innblástur fyrir aðgengilegar ráðstefnur, málþing og viðburði\)](#). Einnig skal leitast við að hafa samskipti og upplýsingagjöf á skýru og aðgengilegu máli
- leitast eftir því við kaup og notkun á vöru og þjónustu að *velja vistvæna og félags- og efnahagslega sjálfbæra kosti*.

Eftirfylgni og mat

Starfi Norrænu ráðherranefndarinnar á grundvelli stefnunnar verður fylgt eftir og það metið reglulega. Norræna ráðherranefndin gefur norrænu samstarfsráðherrunum (MR-SAM) og Norðurlandaráði skýrslu um framvindu starfsins á grundvelli stefnunnar annað hvert ár. Stefnan verður uppfærð eftir þörfum fjórða hvert ár í samræmi við aðgerðaáætlun Norrænu ráðherranefndarinnar fyrir Framtíðarsýn okkar 2030.

Nánari upplýsingar og stuðningsefni

Frekari stuðning varðandi samþættingu má ávallt fá hjá ráðgjöfum innan málaflokka [sjálfbærrar þróunar](#), [jafnréttis](#) og [málefna barna og ungmenna](#). Einnig geta ráðgjafarnir bent á frekara stuðningsefni og úrræði sem komið geta að gagni í starfinu.

Stefna Norrænu ráðherranefndarinnar um samþættingu sjálfbærrar þróunar, jafnréttis og sjónarmiða réttinda barna og málefna ungmenna

PolitikNord2020-718

ISBN 978-92-893-6749-3 (PDF)

ISBN 978-92-893-6750-9 (EPUB)

<http://dx.doi.org/10.6027/politknord2020-718>

© Norræna ráðherranefndin 2020

Umbrot: Louise Jeppesen

Norrænt samstarf

Norræna samstarfið er eitt umfangsmesta svæðissamstarf í heimi. Samstarfið byggist á legu landanna, sameiginlegri sögu þeirra og menningu. Að samstarfinu koma Danmörk, Finnland, Ísland, Noregur og Svíþjóð auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands.

Norræna samstarfið er pólitískt, efnahagslegt og menningarlegt og lætur muna um sig í evrópsku og alþjóðlegu samstarfi. Löndin stuðla sameiginlega að öflugum Norðurlöndum í öflugri Evrópu.

Með norrænu samstarfi er hagsmuna svæðisins gætt og norræn gildi eflid í hnattrænu samhengi. Sameiginleg gildi landanna styrkja stöðu Norðurlanda og skipa þeim meðal þeirra svæða í heiminum þar sem nýsköpun og samkeppnishæfni er mest.

Norræna ráðherranefndin

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Kaupmannahöfn

www.norden.org

Lesi fleiri norræn rit: www.norden.org/is/utgafur